

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

**Діагностика та
прогнозування фінансово-
економічного стану
підприємства**

Шифр та назва спеціальності

D2 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Спеціалізація

Освітня програма

Фінанси, банківська справа та страхування

Рівень освіти

Третій (освітньо-науковий)

Семестр

3

Інститут

ННІ Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Тип дисципліни

Вибіркова

Форма навчання

Денна, заочна

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Єршова Наталя Юріївна

Natalia.Iershova@khpi.edu.ua

Доктор економічних наук, професор, професорка кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»

Автор понад 180 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Бізнес-аналіз», «Економічний аналіз», «Основи наукових досліджень», "Інвестиційний аналіз"

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Освітній компонент спрямовано на засвоєння здобувачами вищої освіти концептуальних засад діагностики та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства; отримання практичних навичок з аналізу фінансової звітності, оцінювання фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, рентабельності та інших ключових показників діяльності підприємства; розвинення наукового мислення щодо системного уявлення про методи та інструменти діагностики і прогнозування фінансово-економічного стану підприємства.

Мета та цілі дисципліни

Виробити у аспіранта теоретичні уявлення та практичні навички щодо організації та проведення діагностики та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства на засадах системного підходу

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - екзамен.

Компетентності

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, на основі критичного переосмислення сучасної теорії, методології та практики, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері фінансів, банківської справи, страхуванні та фондовому ринку і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК04. Здатність використовувати методи та інструменти наукових досліджень, застосовувати сучасні інформаційні технології, економіко-математичні моделі, інформаційно-аналітичні програмні продукти та системи для обґрунтування, підтвердження/спростування гіпотез та визначення тенденцій розвитку об'єктів дослідження у сфері фінансів, банківської справи, страхуванні та фондовому ринку.

Результати навчання

РН02. Мати концептуальні та методологічні знання, демонструвати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку і на межі предметних галузей, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН04. Застосовувати сучасні інформаційні технології та системи, програмне забезпечення у науковій діяльності для пошуку та критичного аналізу інформації.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 20 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Освітній компонент «Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства» відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми безпосередньо спирається на наступні освітні компоненти: Сучасні методи досліджень з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, Студії з фінансів, банківської справи та страхування.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Аспіранти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій. Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Сутність та методологічні основи фінансово-економічної діагностики підприємства Сучасні підходи до визначення поняття «фінансово-економічний стан підприємства». Принцип міждисциплінарності в дослідженні фінансово-економічного стану підприємства. Поняття, цілі та завдання діагностики. Основні підходи до оцінювання фінансового стану. Класифікація методів діагностики.	4
Тема 2. Аналіз фінансової звітності як інструмент діагностики Сутність і класифікація звітності. Структура та зміст фінансової звітності. Горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний аналіз. Методика визначення фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності.	4
Тема 3. Техніки оцінювання ймовірності банкрутства підприємства Банкрутство підприємства як об'єкт діагностики. Основні методи оцінювання ймовірності банкрутства. Логіка побудови кожної моделі та значення її коефіцієнтів. Порівняльний аналіз моделей. Практичне застосування моделей в українських умовах.	4
Тема 4. Прогнозування фінансово-економічного стану підприємства Роль прогнозування у розвитку підприємства. Методи прогнозування: трендовий, регресійний, імітаційне моделювання. Побудова фінансових прогнозів. Аналіз сценаріїв розвитку підприємства. Основні етапи прогнозування фінансово-економічного стану підприємства.	4
Тема 5. Діагностика ризиків та антикризове управління підприємством Сутність та значення антикризового управління. Види криз на підприємстві та етапи розвитку кризових ситуацій на підприємстві. Механізми ідентифікації та раннього попередження криз. Інструменти та методи антикризового управління. Стратегічне планування в умовах кризи. Ключові показники ефективності (KPI) у кризовий період. Роль управлінських рішень у стабілізації діяльності підприємства. Моніторинг та коригування антикризових стратегій.	4
Загальна кількість годин	20

Практичні заняття

Теми практичних занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти <i>a</i>
Тема 1. Сутність та методологічні основи фінансово-економічної діагностики підприємства Закріплення та поглиблення теоретичних знань щодо сутності «фінансово-економічний стан підприємства», закріплення навичок застосування принципу міждисциплінарності в дослідженні фінансово-економічного стану підприємства. Систематизація джерел інформації для проведення діагностики. Оцінка якості та повноти інформації для діагностики. Опанування основних підходів до оцінювання фінансового стану. Розподіл методів за ознаками: якісні та кількісні, статичні та динамічні, експрес-методи, комплексні методика. Порівняльна характеристика методів:	4	0,2

переваги, недоліки, сфери застосування.

Тема 2. Аналіз фінансової звітності як інструмент діагностики Формування цілісного уявлення про значення та функції фінансової звітності в системі джерел інформації для проведення діагностики. Провести горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності умовного підприємства. Розрахувати основні фінансові коефіцієнти: ліквідності, платоспроможності, рентабельності, оборотності. Побудувати діагностичну карту фінансового стану підприємства.	4	0,2
Тема 3. Техніки оцінювання ймовірності банкрутства підприємства Збір та підготовка вихідних даних для оцінювання ймовірності банкрутства підприємства. Визначення необхідних показників для розрахунку моделей (наприклад, оборот активів, рентабельність, ліквідність тощо). Виконання покрокових обчислень за кожною з моделей: Z-score Альтмана (для виробничих підприємств або адаптована модель для країн, що розвиваються), Модель Таффлера (для оцінки фінансової стійкості), Модель Ліса (для оцінки ризику неплатоспроможності), Модель Спрінгейта (як приклад комбінованого підходу).	4	0,2
Тема 4. Прогнозування фінансово-економічного стану підприємства Формування навичок аналізу динаміки фінансових показників підприємства за 3-5 років за даними фінансової звітності. Побудова динамічних рядів основних фінансових показників: виручка, чистий прибуток, собівартість, активи, зобов'язання. Визначення трендів щодо фінансового стану. Прогнозування виручки та прибутку методом трендового аналізу. Прогнозування коефіцієнтів фінансової стійкості. Сценарне прогнозування фінансового стану. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного прогнозування. Розроблення пропозицій для програми підвищення якості прогнозування фінансово-економічного стану підприємства.	4	0,2
Тема 5. Діагностика ризиків та антикризове управління підприємством Ідентифікація ризиків підприємства. Оцінювання рівня ризику за допомогою якісних та кількісних методів. Розрахунок інтегрального показника ризику. Складання системи збалансованих показників (Balanced Scorecard). Розробка карти моніторингу (dashboard) із ключовими показниками. Розробка антикризових заходів: визначення пріоритетності заходів за критеріями ефективності, терміновості та ресурсної забезпеченості. Оцінка ефективності антикризового управління.	4	0,2
Загальна кількість годин	20	$\sum_{i=1}^n a_i = 1$

Лабораторні заняття

Не передбачені.

Контрольні роботи

Теми контрольних робіт

Вагові
коефіцієнти b

Тема. Комплексна контрольна робота з компонента «Діагностика та

1

прогнозування фінансово-економічного стану підприємства». Вирішення практичних завдань та ситуацій.

Загалом

$$\sum_{i=1}^n b_i=1$$

Самостійна робота

До самостійної роботи відноситься самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Сутність та методологічні основи фінансово-економічної діагностики підприємства Еволюція концепції фінансово-економічної діагностики в умовах цифрової економіки та data-driven управління	4
Тема 2. Аналіз фінансової звітності як інструмент діагностики Аналітика фінансової звітності в умовах цифровізації (Power BI, Tableau, Python)	4
Тема 3. Техніки оцінювання ймовірності банкрутства підприємства Галузева специфіка моделей банкрутства (промисловість, IT, фінанси)	4
Тема 4. Прогнозування фінансово-економічного стану підприємства Agile-підходи у фінансовому плануванні та прогнозуванні	4
Тема 5. Діагностика ризиків та антикризове управління підприємством Інтеграція risk management та фінансової діагностики: концепція ERM	4
Загальна кількість годин	20

Тематика індивідуальних завдань

Під час виконання індивідуального завдання відбувається дослідження обраного питання за результатами якого необхідно побудувати організаційну модель процесу за обраним питанням таким чином, щоб вона (модель) відображала послідовність, що характеризує процес, склад стадій, етапів роботи, мету та завдання, сукупність процедур, документальне оформлення, методика здійснення тощо. Здобувач обирає конкретну тему в межах загальної тематики за погодженням з викладачем. Завдання виконується протягом навчальних тижнів і подається на перевірку до залікового тижня.

Теми індивідуальних завдань

1. Еволюція концепції фінансово-економічної діагностики в умовах цифрової економіки та data-driven управління
2. Інтеграція поведінкової економіки у діагностику фінансового стану підприємства
3. Використання Big Data та штучного інтелекту в системі фінансово-економічної діагностики
4. Методологія системного підходу до оцінювання фінансового стану в умовах полікризовості
5. Діагностика як елемент стратегічного контролінгу підприємства
6. Концепція value-based management у контексті фінансово-економічної діагностики
7. Мультикритеріальні моделі оцінювання фінансового стану підприємства
8. Виявлення маніпуляцій у фінансовій звітності (earnings management, creative accounting)
9. Аналіз якості прибутку (earnings quality analysis) як новий напрям фінансової діагностики
10. Інтегрована звітність та її роль у сучасній діагностиці підприємства
11. Cash-flow орієнтований аналіз як альтернатива традиційним підходам
12. Роль макроекономічних факторів у прогнозуванні банкрутства
13. Сценарне планування в умовах невизначеності та турбулентності ринку
14. Оцінювання чутливості фінансових результатів до ключових факторів (sensitivity analysis)
15. Роль корпоративного управління у забезпеченні антикризової стійкості
16. Діагностика ризикостійкості (resilience) підприємства: методи та індикатори

17. Антикризове управління в умовах воєнної економіки
18. ESG-ризиків та їх вплив на фінансову стійкість підприємства

Загальна кількість годин

60

Загалом

$\sum_{i=1}^n c_i=2$

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми дисципліни шляхом: проходження професійних курсів чи тренінгів, онлайн-освіти, професійних стажувань, у сфері, що відповідає навчальним цілям компонента.

Для зарахування необхідно надати: сертифікат (електронний або друкований) про проходження курсу/стажування, опис програми тренінгу із зазначенням змісту тем, обсягу та тривалості.

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

1. Курс «Financial Modelling in Decision-Making & Business Planning» (Можливість перезарахування Тем 4 Прогнозування фінансово-економічного стану підприємства - 4 години). <https://surl.li/uvccqz>
2. «Курс фінансового аналітика з нуля» (Можливість перезарахування Тем 3 Техніки оцінювання ймовірності банкрутства підприємства - 4 години). <https://kdm-kursi.com.ua/uk/buhgalteriya/kursi-finansovogo-analitika-onlajn-ukrayina-oflajn-mikolayiv/>
3. Курс «Фінансовий аналіз» (Можливість перезарахування Тем 5 Діагностика ризиків та антикризове управління підприємством - 4 години). <https://surl.lu/uqxxnr>

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
4. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 N 22. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Text>
5. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 27.06.1997 № 81. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>
6. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені Наказом Міністерства економіки України 19.01.2006 № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України 26.10.2010 № 1361). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
7. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України 26.01.2001 № 49/121. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text>.
8. Економічна діагностика : підручник / за заг. ред. В.Л. Дикань. Харків : УкрДУЗТ, 2022. 284 с.
9. Higgins, Robert C. Analysis for Financial Management. / Robert C. Higgins. - Edition: 10th. – McGraw-Hill, 2011. 480 p.

Додаткова література:

1. Самодай В. П. Діагностика та прогнозування фінансово- економічного стану підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 34. С. 145-149.
2. Смирна О., Бай С. Діагностика фінансового стану підприємства: сутність та значення. *Grail of Science*, 2024. №35. Р. 68–70.
3. Химич І., Різник Н. Фінансово-економічний аналіз підприємства: основа прогнозування позитивних результатів за кризових умов. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2024. №3. 62-71. 10.46299/j.isjmef.20240301.06.
4. Єршова Н. Ю. Вплив якості облікової інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. 7. URL : <https://doi.org/10.5281/zenodo.14786315>
5. McClure В. How to Analyze a Company's Financial Position? URL : <https://www.investopedia.com/articles/fundamental/04/063004.asp>
6. Warnes В. How to Read (and Analyze) Financial Statements URL : <https://bench.co/blog/accounting/how-to-read-and-analyze-financial-statements/>
7. Iershova N.Y., Portna O.V., Nikiforov A.A., Tereshchenko D.A., Tkachenko M.O., Streimikis J. Social Component of Business Model Competitiveness: Analytical Dimension and Management Approaches. *Montenegrin Journal of Economics*. 2025. Vol. 21. no3.209-224. URL : <https://doi.org/10.14254/1800-5845/2025.21-3.16>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:<http://www.minfin.gov.ua>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua>

Система оцінювання

Академічні успіхи здобувача вищої освіти визначаються за допомогою критеріїв та системи оцінювання знань та вмінь здобувачів, яка використовується в НТУ “ХПІ” (<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2025/03/Polozhennya-pro-kryteriyi-otsinyuvannya-znan-ta-vmin-i-pro-rejtyng-zdobuvachiv.pdf>)

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, а також контрольних робіт. Підсумковий контроль здійснюється за результатами екзамену або в результаті накопичення оцінок з окремих тем у разі виконання здобувачем усіх видів поточних контрольних заходів. За умовами виконання здобувачем контрольної роботи з освітнього компоненту на контрольному заході, але за відсутності результатів поточного контролю (практичні заняття), здобувач не може бути атестованим із освітнього компоненту до ліквідації ним поточної заборгованості. Розрахункове значення у кількісній формі підсумкової оцінки визначається за формулою:

$$O = \Sigma(K_i \times O_i) / \Sigma K_i$$

де K_i – кількість кредитів i -го виду занять; O_i – оцінка у кількісній формі (бали) з i -го виду занять.

Розподіл кредитів за видами занять з дисципліни

Види занять	Кількість кредитів /	Максимальна	$K_i \times O_i$ (Макси-
-------------	----------------------	-------------	--------------------------

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

	ваговий коефіцієнт (K _i)	оцінка (O _i), бали	мум)
Практичні роботи	1	100	100
Контрольна робота	1	100	100
Індивідуальне завдання	2	100	200
	$\Sigma K_i=4$		$\Sigma K_i \times O_i = 400$

Оцінювання кожного виду занять (O_i) здійснюється за 100-бальною шкалою.

Норми академічної етики і політика курсу

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Гарант ОП
Олександр МАНОЙЛЕНКО